

DIARI DE
LA NATURA

PER SABER-NE MÉS

Falco peregrinus
Cat.: Falcó pelegrí
Cast.: Halcón peregrino

ASPECTE

Rapinyaire de mida mitjana. Cap arrodonit, en el qual destaquen els bigotis que baixen des del bec fins a la gola. El pit és blanc amb estries negres (en els joves aquest plomatge és rogenc). Ales llargues i molt apuntades, i cua estreta. Algunes femelles poden arribar a triplicar els mascles en mida. Mentre que la femella pot pesar més d'un quilo i pot fer 50 centímetres, el mascle ronda els 40 centímetres i no supera els 700 grams. Envergadura (de punta a punta de les ales): entre 80 i 120 centímetres.

CAÇADOR INFAL·LIBLE

Caça sempre en vol, usant les seves potents urpes, amb dits fins i neta que acaben en fulles tallants. Un cop s'aproxima a la seva presa per l'angle mort, li clava un cop mortal amb l'estilet del dit posterior i la captura en la seva caiguda, sovint ja morta. A les ciutats s'alimenta bàsicament de coloms, estornells i cotorres, de manera que constitueix un excel·lent aliat per controlar la població d'aquests ocells.

El rapinyaire del temple

El naturalista s'enorgulleix de compartir ciutadania amb el falcó

JOSÉ LUIS GALLEGO

El camp és ple de criatures acabades de néixer. Han parit les femelles del cabirol, el senglar, la llúdriga i la fagina. És possible que el conill ja vagi per la segona llograda, mentre que a les copes dels arbres i els ràfecs de les teulades no para la constant piuladissa dels pollets de cadenera, pardal, rossinyol, oreneta i falciot, entre molts altres.

Crida molt l'atenció l'afany reproductor dels ocells africans, com l'abellerol o la puput, que amb només un parell de setmanes d'estada ja n'han tingut prou per arreglar els seus vells nius i començar a criar.

El naturalista aficionat ha estat dibuixant al seu quadern les flors dels albons de muntanya (*Asphodelus albus*), unes espectaculars plantes que s'alcen gairebé fins a dos metres de terra i amb unes inflorescències blanques, semblants a les del cirerer, han començat a obrir-se a l'unison formant aquells bonics rams alts que donen als camins del bosc l'aspecte d'un passadis nupcial.

D'altra banda, la dictadura dels insectes s'estén per tots els ecosistemes. És difícil sortir al camp i no sentir el brunzit d'un borinot o el so elèctric de les ales de vidre de les libèl·lules mentre, completament silenciosos, el sabater patina sobre els miralls d'aigua de les llacunes i els rabejos dels rius.

Qui també va ultimant la seva fase de creixement és el pollet del falcó pelegrí, el nostre protagonista d'aquesta setmana, que veu com el plumissol cotonós que recobria el seu cos fa només uns dies va cedint pas a les plomes, aquelles plomes tallants que un dia li permetran llançar-se al buit per exercir la seva supremacia en l'aire com a príncep dels rapinyaires ibèrics.

El naturalista aficionat ha tingut la sort de poder efectuar moltes observacions de falcó pelegrí durant les seves sortides al camp. Des dels tallats fluvials que esquerden els erms castellans fins als penya-segats rocosos del cap de Cavalleria, a la costa nord de Menorca, l'observació del falcó posat en el seu penya-segat m'ha deparat alguns dels millors moments de naturalesa salvatge.

►► El falcó pelegrí, a punt d'entrar al niu de la Sagrada Família.

L'OBSERVATORI URBÀ

Un niador artificial instal·lat a la Sagrada Família permet veure l'au considerada com la més perfecta del planeta

UN 'CASUS BELL'

A l'edat mitjana els prínceps musulmans entraven en guerra per l'espoliació d'un niu

No obstant, des de fa uns anys, el naturalista aficionat té la sort de poder anar en metro al territori del falcó per fer un seguiment de la seva cria i prendre apunts al natural del seu comportament i els seus costums. I tot això sense haver de sortir de la seva ciutat.

Absent de Barcelona des del 1972, quan una persona perversa va cosir a trets l'última parella que criava a la llieterària *Església del Mar* (la basílica de Santa Maria del Mar, al districte de Ciutat Vella), el falcó pelegrí va tornar a criar a la capital catalana fa cinc anys gràcies al treball dels biòlegs Pere Alsina i Eduard Durany, dos amants de la biodiversitat urbana que van desenvolupar el projecte de reintroducció del rapinyaire al seu lloc d'origen, i van completar d'aquesta manera el nostre patrimoni natural. Perquè, deixem-nos de polèmiques, la possibilitat de tornar a veure el falcó pelegrí sobrevolar la capital de Catalunya és un gran luxe, un privilegi comparable al de poder contemplar qualsevol altra obra d'art.

Però és que a més del seu valor patrimonial i d'actuar com a bioindicador de l'encara més que acceptable qualitat ambiental de la qual gaudixen els ciutadans barcelonins, l'encarada instal·lació d'un niador artificial en una de les torres de la Sagrada Família ofereix al visitant que s'arriba a aquest temple en construcció la possibilitat d'observar al seu torn una espècie protegida, considerada per molts com l'au més perfecta del planeta. Tan alt és el valor d'aquest ocell que en alguns països àrabs la possessió d'un falcó pelegrí segueix constituint el màxim exponent de poder i noblesa, com quan durant l'edat mitjana els prínceps musulmans, falcó en puny, entraven en guerra per l'espoliació d'un niu.

Per tot plegat, si tenen ocasió de veure el pelegrí falcó sobrevolant els carrers o de sentir el seu inconfusible reclam en el silenci de l'albada urbana, respirin a fons i considerin-ho com un motiu d'orgull i altivesa. Amb ell entre nosaltres, som més. En tots els sentits. ■

EXCUSES
PER SORTIR
DE CASA

FESTA DE LES TREMENTINAIRES

El cap de setmana del 24 i el 25 de maig se celebra aquesta festa, a Tuixent (Alt Urgell), per recordar l'ofici de trementinaire, exercit per dones. El treball consistia a obtenir trementina de les coníferes, recol·lectar herbes medicinals i vendre aquests productes mentre viatjaven a peu de poble en poble. Dissabte es farà una visita al Museu de les Trementinaires. A la nit hi haurà una foguera d'herbes aromàtiques i ball. Diumenge se celebrarà un taller sobre la trementina i hi haurà una fira de productes naturals. Informació, 972 46 13 34.

APLEC DEL CARGOL

Aquesta festa, que té lloc des del 23 fins al 25 de maig a Lleida, ha estat declarada festa tradicional d'interès nacional per la Generalitat. És una festa gastronòmica que rememora les antigues relacions socials que s'establien entre els ciutadans a la vora del riu Segre. Durant aquests dies de festa se celebrarà una carrera infantil de cargols, dinar i sopar de germanat, una exhibició castellera i el Ball del Vermut. L'aplec del Cargol s'acomiadarà amb una gran traca final. Més informació a www.aplec.org. Telèfon: 973 281 473.

►► Preparació dels cargols.

PALAMÓS, TERRA DE MAR

La festivitat tindrà lloc els dies 23, 24 i 25 de maig a Palamós i pretén potenciar l'activitat marítima, cultural i tradicional. Amb aquesta finalitat s'han organitzat actes per a tots els públics, com tallers i visites a embarcacions. L'agenda cultural inclou un concurs fotogràfic i l'assistència al Museu de la Pesca, i l'agenda esportiva proposa la pràctica de vela lleugera i catamarà. També es podrà assistir a una exhibició d'antics oficis i competir en un concurs de receptes elaborades a bord. 972 60 12 44. Textos: LAURA SOPEÑA